

Sayın Konuklar; Değerli Meslektaşlarım...

Sizleri TMMOB 44.Dönem Yönetim Kurulu ve şahsım adına saygıyla ve dostlukla selamlıyorum. EMO İstanbul Şubesini Afet koşullarında, toplumsal yaşamın en az zararla yeniden düzenlenmesi, yani insan yaşamına odaklı bir konuda, kendi uzmanlık alanından bilimsel-mesleki bir etkinlik düzenlediği için kutluyorum.

Birleşmiş Milletlerin aldığı kararla, bütün dünyada 13 Ekim tarihi "Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Günü" olarak benimsenmiştir. Birleşmiş Milletlere üye ülkeler, bir taraftan var olan afet yönetim sistemlerini değerlendirirken, gelecekte afete daha fazla dirençli bir toplum yaratmanın yollarını arıyorlar.

Değerli Katılımcılar;

TMMOB'nin de her zaman gündeminde yer almış olan Afet, yaşadığımız coğrafyada çok aşına olduğumuz bir olgu. Aslında yakın tarihte yaşadıklarımızı anımsadığımızda ülkemizde neyin afet kapsamında olup olmadığı da göreceli bir kavram haline geliyor.

Doğrusu, Afet denilince benim ilk aklıma gelen iki traji komik olay oluyor. Birini yakın tarihten anımsarsınız Marmara depremi ile yaşanan büyük felaketin ardından Başbakan Ecevit'in gazeteciler kanalıyla ilgili Bakanlara ulaşmaya ve medya üzerinden talimatlar vermeye çalışması, ikinciside geçtiğimiz iki ay öncesinde insan eliyle yaratılmış bir afet girişimi de denilebilecek 15 temmuz kanlı darbe girişiminin TRT'de duyurulma biçimi. Bizde afetlerde haberleşmenin okullarda ders notlarına girecek ibretlik öyküleri bunlar olsa gerek. Belki buna geçtiğimiz yıl ülkenin büyük bir bölümünü saatlerce enerjisiz bırakan 31 Mart kesintisini ve Soma faciasını da değişik açılardan ilave edebiliriz.

Değerli Konuklar;

Sözcük anlamında; Afetler için;" *İnsanlar ve ülkeler için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan kökenli olaylardır*" denilmekte.

Afet olgusu karşısında planlama, araştırma ve gözlem ile etkilerin azaltılmasına yönelik alınan tedbirlerin gelişimi için önleme, zarar azaltma, hazırlık, acil müdahale ve iyileştirme problemlerine çözüm arayan geniş kapsamlı ve disiplinler arası bir yönetim modeline ise Afet Yönetimi ismi verilmekte.

Kağıt üzerinde yapılan tanımlar güzel olsa da; yaşadığımız gerçekler, insanların can ve mal güvenliklerinin sağlanmasında kanun, tüzük, yönetmelik, tebliğ vb. çıkarmak değil, toplumsal yaşamın doğa ile barışık bir şekilde sürdürülmesi için yeni bir bakış açısı ve anlayışı geliştirilmesini gerekli kılıyor.

Bu yeni anlayışın temel vurgusu ise, ülkeyi bir Pazar, yaşamı ise piyasa, müşteri, kar gibi kavramlar ile yöneten bir yaklaşım yerine, doğanın sonuna kadar sömürülecek bir kaynak değil, onun parçası olduğumuzun farkında olarak doğa ile barışık, karar alma süreçlerinde kamusal yaklaşımı toplumsal yarar ve adil bölüşüm ekseninde savunmak olmalıdır.

Türkiye’de özellikle 1950’lerden sonra başlayan, gelir dağılımındaki bozukluk ve işsizlik gibi sosyo-ekonomik sorunlar nedeniyle kentlere göçün artması sonucunda, plansız şehirleşme ve sanayileşme, kaçak ve denetimsiz yerleşme ve yapılaşma bugün de yoğun olarak devam etmektedir. Bu durum, ülkemizdeki deprem ve diğer afet risklerini sürekli artırmaktadır.

Özellikle maddi ve siyasi rantı öne alan, aklı, bilim ve mühendisliği, planlamayı dışlayan, siyasal sosyal ve yönetsel anlayışların ve ULUSAL BİR AFET POLİTİKASINDAN YOKSUNLUK nedeniyle, jeolojik yapısı gereği deprem, su baskını, heyelan, kaya ve çığ düşmesi yada kuraklık gibi doğa olaylarının sıkça yaşandığı ülkemiz aynı zamanda maalesef bir "AFET ÜLKESİNE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR".

Nüfus artışı ve gelişme hızına bağlı olarak bu süreç böyle devam ettiği müddetçe, gelecekteki afetlerdeki can ve mal kayıplarımızın öncekilerden çok daha fazla olacağını söylemek bir kehanet olmayacaktır. Oysa, ülkemizin jeolojik, ve meteorolojik karakteri, afet olayları ve zarar azaltma konusunda bütünlüklü bir yaklaşımın geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Hepimizin de tanık olduğu üzere, Doğa kaynaklı afetlerin sayısı ve yarattığı zararlar son yıllarda hızla artmaktadır. 1999 yılında yaşadığımız iki büyük depremden sonra, 2011 Van depremleri, sıklıkla karşılaşır olduğumuz taşkınlar, fırtınalar, sel ve heyelanlar ülkemizde meydana gelen afetlere sadece birkaç örnektir. Doğa kaynaklı afetlerin meydana gelmesinde insanoğlunun doğrudan bir katkısı olmasa da, olayların afete dönüşmesinin odağındaki zarar görülebilirlik olgusu insan faaliyetleri ile yakından ilgilidir. Bu nedenle insanlık bu tehlikeleri algılamak ve bunların zararlarını azaltmak konusunda yeni yollar bulmak zorundadır. Hızlı kentleşmemiz, imar planlarına uyma ve denetim konusundaki yetersizliğimiz, yerel yönetimlerdeki kapasite noksanlığımız, kamuda zarar azaltma ve hazırlık faaliyetlerinden ziyade kriz yönetimine odaklanma, kentsel planlama ve yapı üretim süreçlerinde mühendislik hizmetlerinin göz ardı edilmesi ve mesleki denetimin yok sayılarak meslek odalarının yetki ve sorumluluklarının daraltılması çabaları bu alanlardaki sorunlarımızı daha da büyötmektedir.

TMMOB ülkemizde Afet adı altında yaşanan bir çok facianın arka planını irdelemeyi ve her koşulda halka gerçekleri söylemeyi ilke edinmiş demokratik bir meslek örgütü olarak, yaşanan her yakıcı olayda uzmanları ile yerinde inceleme ve tespitlerde bulunmuş ve bunu kamuoyu ile paylaşmıştır.

Sel gibi, deprem gibi doğa olayları eğer istenirse sadece doğa olayı olarak kalır. Tehlikelere yol açmaz, afete dönüşmez. Hepimiz çok iyi biliyoruz: Her felaketten sonra, yaşanan olaylarda hiç sorumluluğu yokmuş gibi, büyük bir pişkinlikle yaraların sarılacağına söylemek ülkemizin siyasal iktidarlarının ayırt edici özelliğidir ve bizce doğa olaylarını felaket haline getiren yaklaşımın asıl nedeni tam da budur. Ülkemiz insanı aslında yara sarmakla sınırlı bir yaklaşım yerine, önleyen, zararı en aza indiren, insan hayatını korumayı başlıca amaç sayan, insanın sağlıklı yaşamasını asli amaç haline getiren, odağında insan olan bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır.

Yoksulluk, sağlıksız kentleşme, altyapı eksikliği, barınma, yıllardan beri gelen, çözülmediği için büyüyerek bugünlere taşınan sorunlar arasındadır. Bugün yaşam alanlarımızda, kentlerimizde; altyapıdan, sosyal donatı alanlarından, yeşil alandan, dere ıslah çalışmalarından, imar çalışmalarından, kentsel arsa üretiminden söz etmek mümkün değildir.

Yaşanan felaketlerin sorumluları bunlara karşı önlem almayan, alamayan, almak istemeyen merkezi ve yerel yönetimlerdir.

Merkezi ve yerel yöneticiler yaşananları "doğal afet" gibi algılatmak ve sorumluluklarını unutturmak gayreti içindedir. Oysa biliyoruz ki, yaşanan felaketler plansız ve çarpık kentleşmeden kaynaklanmaktadır. Kentler yaşam alanları gibi değil rant aracı olarak görülmektedir. Ne yazık ki bütün bunların doğal sonucu depremler, yağışlar vb. doğa olayları, afetlere dönüşerek can, mal ve toprak kaybına yol açmaktadır.

Her bir olumsuzluğun nedeni bir bütün olarak ülkemizde insana verilen değerle ilgilidir. İnsan hayatı ne zaman öncelikler sıralamasında en baştaki yerini alır ve toplumsal hayatımız buna uygun düzenlenirse, yaşamı çekilmez kılan olumsuzluklardan kurtulmak için ilk adım atılmış olacaktır.

Merkezi ve yerel yönetimler insan odaklı politikaları vakit geçirmeden uygulamak yükümlülüğü ile karşı karşıyadır. Biz mühendis, mimar ve şehir plancılarının bilgi, birikim ve deneyim ile söyledikleri; insan hayatının korunma ve sağlıklı devam ettirilmesi yolunda değerlendirilmelidir.

TMMOB her zaman söylediklerini bir kez daha söylüyor:

Sel baskınları, depremler, toprak kaymaları, kazalar kader değildir.

Doğa olaylarının afete dönüşmesi takdir-i ilahi değildir.

Doğa olaylarının doğal afetlere dönüşümü engellenebilir bir olgudur.

Yeterki bilimin ve tekniğin gereği yapılsın.
Yeter ki, öznesinde "insan" olan politikalar uygulansın.

Tüm katılımcıları bir kez daha saygıyla selamlıyor, değerli panelistlerimize teşekkür ederek kolaylıklar diliyorum.

Cengiz GÖLTAŞ
TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi